

BEZPEČNOSTNÉ PROSTREDIE A FAKTORY BEZPEČNOSTI

Alojz BARTEK

SECURITY ENVIRONMENT AND SAFETY FACTORS



ABSTARKT

Pojem bezpečnosť je dynamický a jeho obsah sa neustále vyvíja. Nie je preto možné stanoviť raz na vždy jeho definíciu, ktorá by jednoznačne určila obsah pojmu. Je však žiaduce definovať tento pojem pre určitý časový úsek histórie ľudstva. Stanovenie takéhoto časového úseku nie je ľahkou a jednoznačnou záležitosťou, nemôže byť príliš krátky a ani dlhý. Nie je ani podstatná jeho dĺžka, lebo tú určujú predovšetkým faktory bezpečnosti, spoločenské vzťahy danej doby a ich tendencie. Faktory bezpečnosti a spoločenské vzťahy je potrebné posudzovať z pohľadu zmeny reality bytia pre jednotlivca, sociálne spoločenstvá združené v skupinách v určitých regiónoch a v štátnych útvaroch.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: bezpečnosť, podnik, riziko

ABSTRACT

Concept safety is dynamic and its contents still develop itself. Therefore it isn't possible to determine his definition once and for all. That would disassign concept meaning. It does have to be define this concept for certain time period of the history of mankind. Determination such a time period isn't easy and sure matter. It can't be too short or too long. Is neither essential his length, because those define above all safety factors, terms given by actual era and their tendency. Safety factors and terms are needed to be judged from changes in real estate being for individuals, social community composite in groups in certain region and in state formation.

KEY WORDS: safety, enterprise, risk

Úvod

Bezpečnosť je problém, ktorý rieši človek od svojho vzniku. Na počiatku bol vystavený negatívnym vplyvom prírodného prostredia, chorobám, živelným pohromám a živočíšnym predátorom. V tomto svojom prirodzenom stave ešte nepoznal nijaké morálne hodnoty, nebol ani dobrý, ani zlý. Bol jednoducho prirodzený. Ako sa začal združovať, začali vznikať aj nové nebezpečenstvá, ktorých pôvodcom sa stal sám človek. Do konfliktu sa už nedostáva len človek s prírodou, ale jeho protivníkom a zdrojom ohrozenia sa stáva tvor rovnakého druhu.

S rozvojom ľudskej spoločnosti sa však okrem týchto tradičných nebezpečenstiev a hrozieb začínajú objavovať nové, moderné, ktorých pôvodcom je spoločnosť sama.

Zmenil sa aj rozsah rizík a ohrození. Ak tieto mali v predchádzajúcich dobách spravidla miestny, regionálny charakter, v súčasnosti dochádza k ich globalizácii. Dnešné riziká a ohrozenia už nemajú vplyv len v miestach ich vzniku, ale sa môžu stať, a v mnohých prípadoch sa aj stali, ohrozením aj pre ich pôvodcu a ľudstvo ako celok. Ľudstvo si začína uvedomovať, že primárnym a

prioritným sa nestáva riziko globálnej vojny, ale problém trvalo udržateľného rozvoja, zachovania primeraných podmienok života, bezpečnosť každého človeka v jeho prirodzenom prostredí - v obci, meste, krajine.

Je zrejmé, že problém bezpečnosti má aj subjektívnu zložku. Tá je daná tým, či sa človek - občan cíti bezpečný, či považuje za bezpečnú svoju krajinu, svoje mesto, svoju obec.

Bezpečnosť

Bezpečné fungovanie štátu, bezpečnosť sociálnych skupín, každej rodiny, každého obyvateľa je jednou z najvyšších hodnôt. Bezpečnosť má podstatný význam ako pre fungovanie štátu, tak aj pre existenciu človeka individuálne. Z hľadiska existencie a potrieb človeka je bezpečnosť druhou z najviac počítaných potrieb, ktoré boli vyjadrené A. Maslowom [1] v pyramide ľudských potrieb (obr.1).



Obr. 1 Pyramída ľudských potrieb podľa A. Maslowa

Potreba istoty a bezpečnosti sa objavuje aj v základných potrebách, definovaných Corellom, ktorý ich definoval takto:

- sociálne uznanie,
- **bezpečnosť a istota,**
- láska a dôvera,
- sebaúcta,
- nezávislosť a zodpovednosť [2].

Pocit bezpečnosti je podľa Bauman [3] predpokladom na dosiahnutie sebauspokojenia, na rozumnú a zmysluplnú činnosť a tvorivé myslenie. Pre súčasnú spoločnosť je charakteristická skôr strata pocitu bezpečnosti a nárast fenoménu násilia. Vnímanie zhoršovania stavu bezpečnosti sa vzťahuje na tri základné problémy:

- či bude zaistená bezpečnosť (*security*) osobného majetku a všetkého, čo človek získa alebo nadobudne,
- či môžeme mať istotu (*certainty*), že budeme mať vždy dostatok informácií pre každodenné rozhodovanie,
- či bude garantovaná ochrana (*safety*) zdravia človeka a životného prostredia.

Bezpečnosť sama o sebe je zložitý, vnútorne štruktúrovaný, multifaktorový a hierarchizovaný fenomén, ktorého obsah, štruktúra i funkcie presahujú hranice nielen jedného vedného odboru (napr. vojenská veda, policajná veda), ale dokonca i celých vedných oblastí (spoločenských, prírodných, technických a i.).

Vymedzenie pojmu bezpečnosť

Pojem bezpečnosť je v súčasnosti jedným z najfrekvencovanejších pojmov. Pritom je prezentovaný v rôznych odborných kruhoch z rôznych uhlov pohľadu. Inak interpretujú obsah bezpečnosti politici, právnici, ekonómovia, ekológovia, vojaci, sociológovia.

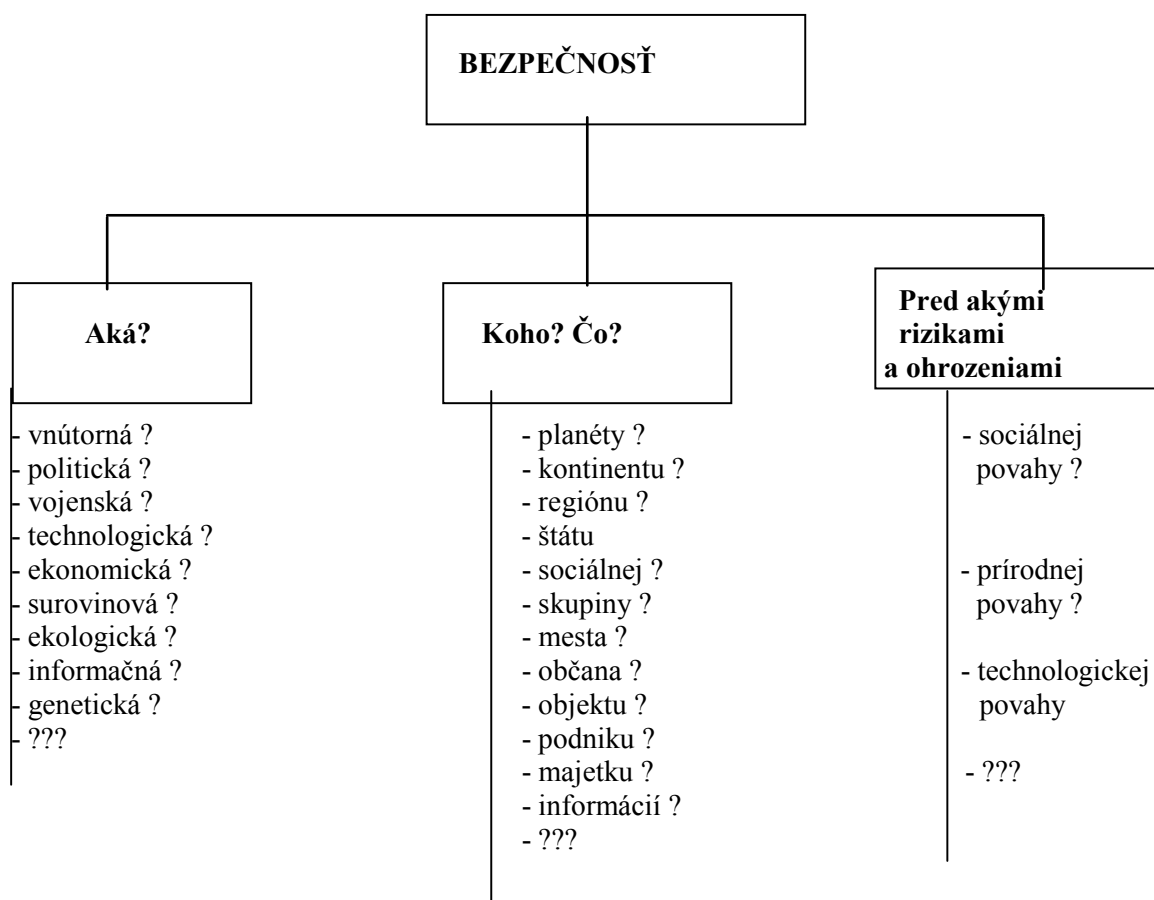
V najvšeobecnejšej rovine je bezpečnosť chápaná ako relatívna neexistencia ohrozenia. Pojem bezpečnosť je vysvetľovaný aj ako [4]: Bezpečnosť podľa vyjadrenia občanov predstavuje aj [5]: stav vedomia človeka, v ktorom sa necíti byť ohrozený, život bez ohrozenia, stav bez strachu a nepokoja o seba a iných.

Pojem bezpečnosť [6] (vo význame vnútornej bezpečnosti) môžeme chápať ako:

- **súhrn spoločenských vzťahov**, ktoré upravuje právo a ktoré chránia práva a oprávnené záujmy fyzických a právnických osôb, záujmy spoločnosti a ústavné zriadenie republiky,
- **faktický stav** (úroveň), ako sa tieto vzťahy chránia,
- **kategóriu**, v ktorej sa chápe bezpečnosť ako prípustná miera nebezpečenstva.

V praxi sa však takto chápaný pojem používa len veľmi zriedka. V bežnej i odbornej praxi sa výraz bezpečnosť používa s rôznymi prívlastkami, napr. *vonkajšia a vnútorná bezpečnosť, vojenská, ekonomická, informačná bezpečnosť a pod.* (obr. 2). Existujú aj ďalšie definície pre bezpečnosť, ktoré závisia od toho, v akom kontexte sa používajú. V kontexte „súkromnej bezpečnosti“, resp. „súkromných bezpečnostných služieb“ je najvšeobecnejšia definícia bezpečnosti vyjadrená takto:

„Bezpečnosť je ochrana života a zdravia osôb, ochrana majetku všetkého druhu pred stratami, ktoré by mohli vzniknúť v dôsledku nehody, krádeže, podvodu...“ [7].



Obr. 2 Možný obsah a štruktúra pojmu bezpečnosť

Faktory bezpečnosti

Definovanie faktorov bezpečnosti umožňuje optimalizovať množstvo, zameranie, smer vektoru pôsobenia a súčinnosť síl a prostriedkov určených na zaručenie bezpečnosti. Zo široko ponímanej bezpečnosti je možné vyčleniť niektoré jej faktory, ktoré majú významný vplyv na celkový stav bezpečnosti. K takým faktorom patria :

- **politický**, týkajúci organizačnej stability štátu, systému vlády a ideológií, ktoré ju legitimizujú, postavenia, váhy, prestíže a akceptácie štátu v medzinárodnom politickom systéme; zabezpečuje ochranu záujmov štátu predovšetkým metódami politickými,
- **ekonomický**, vyjadrujúci zabezpečenie prístupu k zdrojom, financiám a trhom, potrebným na zachovanie prijateľnej životnej úrovne a štátnej moci,
- **societárny** sa týka zachovania (v prijateľných podmienkach evolúcie) tradičných modelov jazyka, kultúry, náboženskej a národnej identity a zvykov,
- **sociálny**, zabezpečujúci primerané sociálne podmienky pre život človeka,
- **ekologický**, ktorý sa týka zachovania miestnej a planétarnej biosféry ako základného podporného systému, od ktorého závisí každé ľudské konanie,
- **informačný**, vyjadrujúci stupeň zachovania prístupu k potrebným informačným zdrojom pri súčasnom zaručení ochrany tých vlastných informácií a zdrojov, pri ktorých si to vyžaduje dôležitý záujem (napr. štátu, obchodnej spoločnosti a pod.),
- **technologický**, ktorý vyjadruje mieru zachovania podmienok na organizáciu a riadenie priemyselnej výroby,
- **vnútorný**, vzťahujúci sa na zaručenie bezpečnosti občanov, ochrany ich majetku a zdravia, ako aj ochrany majetku štátu a záujmov sociálnych skupín,
- **vojenský**, ktorý vyjadruje kvalitu a kvantitu ofenzívnych a defenzívnych schopností štátu, vrátane vnímania zámerov ostatných štátov pri budovaní svojho vojenského potenciálu.

Bezpečnostné prostredie

Prostredie (okolie, milieu, okolitý svet) sa vo všeobecnosti chápe buď ako relačný termín, alebo ako súbor javov a procesov, ktoré obklopujú človeka počas jeho života a ktoré majú pre človeka nejaký význam a hodnotu. Predstavuje veľkú skupinu faktorov, s ktorými je človek v interakcii a zároveň predstavuje súbor vplyvov na človeka.

Bezpečnostné prostredie je časť spoločenského prostredia, v ktorom sú podmienky existencie a vývoja sociálneho subjektov, ich činnosti, vzťahy a záujmy determinované v prvom rade bezpečnosťou.

Bezpečnostné prostredie sa charakterizuje prostredníctvom vyčlenenia určitého územia, geopoliticky relatívne uceleného, ktoré je spravidla podmienené aj ďalšími sociálno-ekonomickými, demografickými, vojensko-strategickými a kultúrohistorickými činiteľmi. Bezpečnostné prostredie *nie je prázdny priestor, ale určitá kvalita, ktorá nielenže limituje možnosti spoločenského rozvoja, ale navyše svojím kritickým stavom odráža a signalizuje kritický stav samotnej spoločnosti*. Kľúčovými pojmami na definovanie tohto priestoru sú únosná kapacita prostredia, riziká a ohrozenia, udržateľnosť rozvoja, ale tiež aj environmentálna etika a ekologicky ústretová hodnotová orientácia.

Z hľadiska geografického a geopolitického rozsahu je definované:

1.vonkajšie bezpečnostné prostredie, ktoré zahŕňa

- globálne,
- kontinentálne (európske),
- regionálne (stredoeurópske) bezpečnostné prostredie,

2.vnútorné bezpečnostné prostredie.

Riziká a ohrozenia

Existencia človeka, jeho bytie v prírodnom i spoločenskom prostredí je od samotného počiatku spojená s pôsobením negatívnych javov najrôznejšej povahy. Najprv to boli prírodné živly, prírodné katastrofy a pohromy ale i divá zver, ktoré predstavovali pre jeho život trvalé nebezpečenstvo. So socializáciou života a vytvorením sociálnych skupín sa objavilo organizované násilie, vojny o loviská, suroviny, územie a pod. Rozsah rizík a ohrození narastal s prudko postupujúcim osídľovaním Zeme a industrializáciou ľudskej spoločnosti. Okrem primárnych (prírodné živly a pod.) sa zvyšuje význam sekundárnych rizík a ohrození, ktoré vznikajú ako dôsledok ľudskej aktivity. Moderná spoločnosť začala systematicky produkovať svoje vlastné riziká a ohrozenia, ktoré sa stali zásadne odlišnými od tých, ktoré trápili ľudský rod od jeho vzniku.

Prejavy rizík a ohrození sa stali vysoko frekvencovanými vo všetkých oblastiach ľudskej činnosti a preto je namieste objasniť ich obsah a význam.

Analýza pojmu riziko

Riziko je pojem, ktorý sa používa na označenie javov súvisiacich s existenciou a činnosťou človeka v prírodnom, spoločenskom i technickom (technologickom) prostredí.

Cesta k súčasnému ponímaniu rizika bola dlhá. Starí Gréci sa pri svojich plavbách báli, že môžu prísť o svoj náklad a toto nebezpečenstvo nazývali **rhiza – riziko** [8].

Podľa A.GIDDENSA [9] si tento pojem našiel cestu do anglického jazyka v 17. storočí a pochádza pravdepodobne zo španielskeho námorníckeho výrazu znamenajúceho *dostávať sa do nebezpečenstva alebo naraziť na skalú*.

Pri definovaní pojmu riziko sú používané **rôzne prístupy**. Jeden vychádza z porozumenia skutočnosti, že pozitívne i negatívne výsledky (resp. zisk alebo strata) sú skôr dôsledkom ľudských aktivít a rozhodnutí [10].

Podľa iného používanie pojmu riziko znamená zmenu vo vnímaní určenosti a náhodnosti v tom zmysle, že namiesto akceptovania osudovosti, pôsobenia démonov a iných zlých síl pôsobia morálne imperatívy, prírodné príčiny, spoločenské a fyzikálne zákony a náhoda. Obsah pojmu riziko je možné posudzovať aj z toho hľadiska, že ono sa nachádza v latentnej podobe v každom prostredí a môže byť aktivizované v ľubovoľnom čase v závislosti od vnútorných a vonkajších podmienok.

V Slovníku cudzích slov [11] je **riziko** definované ako *možnosť straty, škody, skazy a pod.*, v inom vydaní [12] je definované ako *nebezpečenstvo, možnosť škody, straty, neúspechu, resp. stredná očakávaná strata*.

Podobný význam má aj definícia uvedená v *The Oxford Dictionary & Thesaurus* [13], kde sa uvádza, že **riziko** (*risk*) je *možnosť nebezpečenstva, straty, zranenia alebo iných škodlivých dôsledkov*. V novšom vydaní tohto slovníka je riziko definované ako *pravdepodobnosť nebezpečenstva, zranenia, straty, škody, alebo osoba alebo vec znamenajúca nebezpečenstvo alebo tiež zdroj nebezpečenstva*.

V anglickom jazykovom prostredí však nie je jednoduché analyzovať pojem riziko, pretože na jeho označenie sa používa viacej pojmov ako v slovenčine. Tak napr. ako riziko je vysvetľovaný aj pojem **hazard** (*niečo čo zapríčiňuje nebezpečenstvo škody alebo ohrozenia*). V European Vocational Training Manual for Basic Guarding je tento pojem (hazard) vysvetlený ako *potenciálny proces, systém alebo predmet, ktorý môže spôsobiť zranenie, smrť alebo poškodenie (škodu, stratu, zničenie,...* [14]). Ďalší pojem, ktorý je v angličtine aj vo význame rizika, je **chance**. Nemá však relevantný vzťah k problematike bezpečnosti.

V českom jazykovom prostredí je **riziko** definované ako *nebezpečenstvo, risk, alebo nebezpečenstvo škody, poškodenia alebo neúspechu pri podnikaní niečoho*.

V nemeckom jazykovom prostredí je **riziko** (das Risiko) definované ako *možnosť, že bude spôsobená priama alebo nepriama škoda v dôsledku pôsobenia ohrozenia a zraniteľnosti objektu* [15]. Na inom mieste je uvedená definícia, že riziko je *miera nebezpečenstva, ktorá vyplýva z ohrozenia*.

Analýza pojmu ohrozenie

Treba povedať, že pojem ohrozenie sa v takomto základnom tvare v citovaných slovenských slovníkoch nevyskytuje. V Krátkom slovníku slovenského jazyka (KSSJ) je uvedený odvodený tvar **ohroziť**, ktorý je vysvetlený ako *vystavenie veľkému nebezpečenstvu*, pričom **nebezpečenstvo** je definované ako *možnosť, hrozba niečoho zlého*. V citovanom slovníku je uvedený pojem **hrozba**, ktorý je vysvetlený ako *blížkosť niečoho nebezpečného, napr. hladu, vojny,...*

Samostatné definovanie pojmu ohrozenie je uvádzané skôr v odbornej literatúre. Tak napr. v monografii Krízový manažment ako spoločenskovedný problém je **ohrozenie** definované ako *rizikové javy, ktorých vývojový stav vytvára aktuálnu možnosť narušenia bezpečnosti alebo stability príslušného systému* [16].

V anglickom jazykovom prostredí je opäť viacej pojmov, ktoré majú význam **ohrozenie**. Sú to predovšetkým:

- **menace**, ktorý slúži na označenie niečoho, čo *môže spôsobiť vážnu škodu* [17], resp. *nebezpečná vec alebo osoba* [18],
- **threat**, ktorý je vo význame označenie nejakého *nastávajúceho nežiaduceho javu, udalosti*, resp. *osoba alebo vec považovaná za nebezpečnú*, alebo *označenie všetkého, čo by nás mohlo ohroziť*.

V nemeckom jazykovom prostredí je ohrozenie (die Bedrohung) vyjadrené ako *možná príčina neželanej udalosti, ktorá môže viesť ku škodám* [19].

V českom jazyku je v slovníkoch definovaný len pojem **hrozba**, aj keď sa v bezpečnostných dokumentoch používa aj pojem **ohrožení** (ohrozenie).

Používanie pojmov riziko a ohrozenie

Pri štúdiu odbornej literatúry (monografií, učebníc, zákonov, noriem, časopisov a pod.) sa často stretávame s používaním obidvoch pojmov. Pre ich podrobnejšie popísanie a definovanie však musíme zvažovať prostredie, v ktorom sa používajú.

Pojmy riziko a ohrozenie sa používajú aj pri popisovaní stavu a úrovne bezpečnosti v spoločenských procesoch a v technických (technologických) procesoch, pričom sa navzájom a podstatne odlišujú [20].

V technických (technologických) procesoch majú pojmy nasledujúce významy :

- **ohrozenie** je *aktívna vlastnosť objektu spôsobiť negatívny jav; je to možnosť aktivovať nebezpečenstvo v konkrétnom čase a priestore* [21], resp. *zdroj možného zranenia alebo poškodenia zdravia; tiež označenie všetkých faktorov, ktoré môžu spôsobiť negatívny jav*,
- **riziko** je *kvantitatívne a kvalitatívne vyjadrenie ohrozenia, stupeň alebo miera ohrozenia; je to pravdepodobnosť vzniku negatívneho javu a jeho dôsledok, alebo tiež kombinácia pravdepodobnosti a rozsahu možného zranenia alebo poškodenia zdravia v nebezpečnej situácii*.

V rovnakom význame ako v citovanej monografii prof. Simáka sú používané pojmy riziko a ohrozenie aj v monografii prof. Sinaya [22], prof. Buzalku [23], ale i v niektorých odborných článkoch [24].

Vzájomný vzťah rizika a ohrozenia

Aj pri analýze vzťahu rizika a ohrozenia musíme rozlišovať prostredie, v ktorom sa tieto pojmy používajú.

V **technických (technologických) procesoch** je **ohrozenie** chápané ako aktivované nebezpečenstvo, ako vývojové štádium nebezpečenstva a **riziko** predstavuje mieru, resp. potenciál ohrozenia, je reálnym vyjadrením ohrozenia.

V **spoločenských procesoch** sú chápané **riziká ako prvotné**. Riziká sú vnímané ako súčasť bezpečnostného prostredia, ako potenciálne nebezpečenstvo, ku ktorému môže dôjsť v určitom čase a za určitých podmienok. Riziko tu predstavuje fenomén, ktorý môže vyvolať ohrozenie bezpečnosti

sociálnych subjektov a môže im spôsobiť ujmu, škodu, stratu alebo viesť k neúspechu. Pojem „riziko“ tu spravidla charakterizuje potenciálne nebezpečenstvo, ku ktorému môže dôjsť v určitom časovom horizonte. Súčasne sa tento pojem chápe ako proces, ktorého kvalita sa v jeho priebehu mení.

ZÁVER

Ak pre podmienky bezpečnostného manažmentu budeme za určujúce považovať vplyvy sociálnych faktorov {*kriminalita je považovaná za sociálny jav*, jedna z definícií kriminality hovorí, že *kriminalita je súhrn činov sociálne podmienených* [25]), potom odporúčam prijať definície pojmov riziko a ohrozenie, ktoré vyplývajú zo sociálneho prostredia.

Potom by sa **riziko** mohlo chápať ako *jav sociálneho charakteru, ktorý má potenciál poškodiť subjekt bezpečnosti, alebo môže mať negatívny dopad na záujmy iného subjektu*.

Môže sa vyjadriť ako kombinácia:

- o pravdepodobnosti (početnosti, vierohodnosti), že dôjde k ohrozeniu chráneného záujmu kriminálnym činom alebo jemu sa blížiacimi dôsledkami činnosti iných ľudí a
- o veľkosti možných následkov takejto udalosti.

Za riziko môžeme podľa tejto definície považovať napr. pravdepodobnosť vlámania, krádeže, vlámaním, krádežou, ohrozenia osobnej bezpečnosti, neoprávnenej manipulácie s utajovanými skutočnosťami a pod. a veľkosť negatívnych dôsledkov (škôd alebo strát), ktoré by mohli vzniknúť, ak by k takejto udalosti došlo.

Ohrozenie vo vzťahu k bezpečnostnému manažmentu by bolo možné chápať ako *aktivizované riziko, ktoré bezprostredne pôsobí* (jeho pravdepodobnosť je blízka alebo sa rovná 1) *proti záujmom občana (spoločnosti, podniku a pod.)*.

Za ohrozenie chráneného záujmu potom môžeme považovať napr. pokus alebo vniknutie páchateľa do chráneného objektu, chráneného priestoru, neoprávnene získanie prístupu k chránenému záujmu ako i každú činnosť, ktorá jednoznačne smeruje k poškodeniu záujmu subjektu bezpečnosti (občana, spoločnosti, podniku a pod.), resp. ku vzniku škody, straty, ujmy na hmotnom či nehmotnom majetku. Na kvantifikáciu (vyčíslenie) ohrozenia sa použije veľkosť strát, škôd či poškodenia, ku ktorej by došlo, ak by bola takáto činnosť dokonaná, alebo hodnota chráneného záujmu, ku ktorej získa páchateľ prístup.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] TYRALA,P.: Zarządzanie kryzowe. Ryzyko-bezpieczeństwo-obronność. Toruń, 2002.
- [2] UHLENDORF, W., OSTEWROTH,T.: Führungslehre: Lehr-und Lehrbuch mit praktischen Beispielen. Stuttgart, 1994, s. 63
- [3] KASTNER,J.: Existenzgeld statt Unsicherheit? In: JUNGE,M. – KRON,T.: Zygmunt Bauman. Soziologie zwischen Postmoderne und ethik. Laske+Budrich, Opladen, 2002.
- [4] TKÁČ,V., MARCHEVKA,P., CHÚPEK, A.: Terminologická príručka krízového manažmentu v rezorte ministerstva obrany. Bratislava, 2002, s. 15
- [5] TYRALA,P.: Zarządzanie kryzowe. Ryzyko-bezpieczeństwo-obronność. Toruń, 2002.
- [6] PORADA,V.,STACHO,P. a kol.: Úvod do teórie činnosti policajno-bezpečnostných orgánov. 2. časť. Bratislava, APZ, 2000, s. 7
- [7] European Vocational Qualifications for Basic Guarding. Leonardo NL/96/2/1136/PI/II.1.1.b/FPC. (Európska odborná kvalifikácia pre základnú ochranu)
- [8] MIKOLAJ, J.: Rizikový manažment. Žilina, 2001, s.18.
- [9] GIDDENS, A.: Dúsledky modernity. SLON, Praha, 1998, s. 34
- [10] SCHMIDT-SEMISCH, H.: Kriminalität als Risiko. Gerling Akademie Verlag, 2002.
- [11] ŠALINGOVÁ-IVANOVÁ, M.: Vreckový slovník cudzích slov. Bratislava, 1993, s.723.
- [12] Slovník cudzích slov. SPN, Bratislava, 1997, s.799.
- [13] MIMRA, M: Komparace metod a terminologie vyhodnocování rizik. ÚSS VA Brno, 2001, s.

- 10
- [14] European Vocational Training Manual for Basic Guarding, 1999, s. 90
- [15] IT-Sicherheitshandbuch für die öffentliche Verwaltung. Teil 1: IT Sicherheitsmanagement, s. 41
- [16] MIKOLAJ, J. a kol.: Krízový manažment ako spoločensko-vedný problém RVS FŠI, Žilina, 2000, s. 19.
- [17] Anglicko-český výkladový slovník. Nakladatelství LN, Praha, 1998, s. 618 " Oxford Paperback Dictionary & Thesaurus, 1997, s. 467
- [18] Oxford Paperback Dictionary & Thesaurus, 1997, s. 467
- [19] IT-Sicherheitshandbuch für die öffentliche Verwaltung. Teil 1: IT Sicherheitsmanagement, s. 37.
- [20] HOFREITER, L.: Bezpečnosť, bezpečnostné riziká a ohrozenia
- [21] ŠIMÁK, L.: Krízový manažment vo verejnej správe. Žilina, 2001. s. 39
- [22] SINAY, J. a kol.: Riziká technických zariadení. Manažérstvo rizika. OTA, Košice, 1997
- [23] BUZALKA, J.: Vybrané otázky teórie krízového manažmentu a civilná ochrana. Bratislava, 2001.
- [24] ALARM Magazín, č.3/2001, s. 18; ALARM Magazín č. 4/2001, s. 17.
- [25] NEZKUSIL, J. a kol.: Československá kriminológia. Panoráma, Praha, 1978, s. 8

ADRESA AUTORA**Ing. Alojz BARTEK, PhD.**

Bratislava, Slovenská republika

e-mail: alojz.bartek@centrum.sk**RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU**

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.